Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאנס-בעטראג [illegible] ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ' 29
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבט.

יידישע
פעסטער צייטונג

דיזעס בלאט ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
[illegible]
אונד קאָסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד.50 קר. ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר' ע' וו'
האלביעהריג 5 גולד.50 קר' ע' וו'
פיערטעליעהר' 2 גולד.75 קר' ע' וו'

Nr. 13, פיערצעהנטער יאהרגאנג | פעסט, מאָנטאג י שבט ה.תרמ"ב. | Pest, den 30. Jänner 1882

קריעג געגען דיא רעוואָלוציאָנערע.

זייט פֿרייטאג זינד נון פֿאָם „קריעגסשויפּלאטצע" מעהרע א מ ט ל י כ ע דעפּעשען איינגעטראָפֿפֿען, וועלכע פֿאָן מעהרערען קלייניערען געפֿעכטען צווישען אונזערען סאָלדאטען אונד דען רעוואָלוציאָנערען בעריכטען — אונד זאָגאר שאָן דיא „פֿערלוסט-ליסטע" (דאס הייסט: דאס פֿערצייכניס דער נאמען דעריעניגען אונזערער סאָלדאטען, וועלכע אין דיעזען געפֿעכטען געטאָדטעט אָדער פֿערוואונדעט וואורדען) מיטטהיילען. אונטער דען נאמען אין דיעזער פֿערלוסט-ליסטע פֿינדען וויר דען יידיש-קלינגענדען נאמען קארל זינגער, דער לייכט פֿערוואונדעט איזט. אין דער צייט פֿאָם 16-טען ביז צום 26-טען יעננער האבען בערייטס 8 געפֿעכטע שטאטטגעפֿונדען. אונזערע ארמעע האטטע דא איינען פֿערלוסט פֿאָן 13 טאָדטען, דארונטער איין אָפֿפֿיציער, אונד פֿאָן 23 פֿערוואונדעטען, דארונטער עבענפֿאללס איין אָפֿפֿיציער. דארין איזט אבער דיא פֿערלוסט-ליסטע אונזערער דאָרטיגען שאנדארמען, וועלכע עבענפֿאללס פֿאָן דען רעוואָלוציאָנערען אָפֿט אנגעגריפֿפֿען וואורדען, נאָך ניכט ענטהאלטען! —

דער אמטליכע בעריכט דעם גענעראלקאָמאנדאָ פֿאָן באָסניען, דאטירט פֿאָם 27-טען יעננער, לויטעט: „אם 23-טען יעננער וואר איינע קאָמפּאניע אונזערער סאָלדאטען מיט 150 רעוואָלוציאָנערען צוזאממענגעשטאָסען. נאָך קורצעם, פֿערלוסטלאָזעם געפֿעכטע צאָגען זיך דיא רעוואָלוציאָנערע צוריק. אם 23-טען אונד 24-טען יעננער האבען 700 רעוואָלוציאָנערע איינען פֿאָן אונזערען סאָלדאטען בעזעטצטען אָרט אנגרייפֿען וואָללען — אונד אונזערע סאָלדאטען, דערען אנצאהל זעהר געריינג וואר, מוסטען דיעזען אָרט פֿערלאססען. אם 25-טען יעננער וואָללטען זיך דיא רעוואָלוציאָנערע צווישען 2 פֿאָן אונזערען סאָלדאטען בעזעטצטע אָרטשאפֿטען דרענגען, אום דיא פֿערבינדונג דיעזער צוויא אָרטשאפֿטען אבצושניידען, וואס אבער פֿערהינדערט וואורדע. — אן עבען דיעזעם טאגע וואָללטען 500 רעוואָלוציאָנערע איינע בריקע איבער דען פֿלוס דרינא בויען, אום אויף דער אנדערען זייטע דעם אופֿערס אונזערע סאָלדאטען אנצוגרייפֿען, וואס עבענפֿאללס פֿערהינדערט וואורדע. 200 רעוואָלוציאָנערע בעשאָססען וועהרענד דער נאכט אונזערען וואכטפּאָסטען, וואָביי נור איין מאנן פֿערוואונדעט וואורדע. אויך צערשניטטען דיא רעוואָלוציאָנערע דען טעלעגראפֿען, וועלכער אבער באלד ווידער הערגעשטעללט וואורדע. אם 25-טען יעננער נאכטס וואָללטען דיא רעוואָלוציאָנערע איינען פֿאָן אונזערען סאָלדאטען בעזעטצטען בערג בעשטייגען, זיא וואורדען אבער צוריקגעדרענגט.

אלל דאס זינד נאָך אימטער נור קליינע געפֿעכטע, וועלכע באלד דאס פֿאָרשפּיעל צו דען באלד בעגינגענדען גראָססערען געפֿעכטען בילדען.

פֿאָרגעסטערן (זאמסטאג) זינד נון אין וויען דיא דעלעגאציאָנען צוזאממענגעטרעטען, אום זיך איבער דען „קריעג געגען דיא רעוואָלוציאָנערע" צו בעראטהען. מיניסטער-פרעזידענט טיסאָ, דער ערסט זאמסטאג פֿריה אין וויען איינגעטראָפֿפֿען וואר, וואורדע זאָפֿאָרט פֿאָן זיינער מאיעסטעט אין לענגערער אודיענץ עמפּפֿאנגען.

דיא עסטערייכישע דעלעגאציאָן וואורדע שאָן זאמסטאג פֿאָרמיטטאג ערעפֿפֿנעט. דער פרעזידענט, ריטטער פֿאָן שמערלינג, ערוועהנטע אין זיינער ערעפֿפֿנונגס-רעדע דיא בעקלאגענסווערטהען עראייגניססע אים זידען אונזערער מאָנארכיע, וועלכע דיא אבערמאליגע איינבערופֿונג דער דעלעגאציאָן נאָטהווענדיג געמאכט, אונד שפּראך דען פֿראָמען וואונש אויס: דאס עס געלינגען מאָגע, דיא רעוואָלוציאָן זאָבאלד אלס מאָגליך צו אונטערדריקען אונד דאס אונזערע רעגיערונג ניכט פֿערזייסען מאָגע, דיא רעוואָלוציאָנערע אונזערע גאנצע מאכט פֿיהלען צו לאססען, אונד דאס עס נאָך אונטערדריקונג דער רעוואָלוציאָן אונס ענדליך געלינגען מאָכטע, גאראנטיען געגען דיא וויעדערהאָלונג דערזעלבען צו שאפֿפֿען.

זאמסטאג, אום 5 אוהר נאכמיטטאגס, וואורדע וויעדער דיא אונגארישע דעלעגאציאָן ערעפֿפֿנעט. דער פרעזידענט דערזעלבען זאגטע: „געעהרטע דעלעגאציאָן! עס זינד ערסט אייניגע מאָנאטע פֿערפֿלאָססען, זייטדעם וויר היער אונזערע בעראטהונגען וועגען בעוויללינגונג דער מיליטער-אויסגאבען פֿיר דאס יאהר 1882 בעענדעט. ניעמאנד דאכטע דאמאלס דאראן, דאס וויר אונס וויעדער באלד פֿערזאממעלן ווערדען מיססען; אבער דיא אנגעלעגענהייטען האבען זייטדעם איינע אנדערע ווענדונג גענאָממען. אויסעראָרדענטליכע, ניכט פֿאָרהער געזעהענע עראייגניססע פֿעראנלאססען אונס יעטצט צו איינער אויסעראָרדענטליכען נייען טהעטיגקייט. אים זידען אונזערער מאָנארכיע איזט איינע רעוואָלוציאָן אויסגעבראָכען, וועלכע זאָלכע מאסרעגעלן אונד אויסגאבען נאָטהווענדיג געמאכט, צו וועלכען אונזערע רעגיערונג דיא צושטיממונג דער דעלעגאציאָנען פֿערלאנגט. וויר זינד נון היער ערשיענען, אום אונזערע פֿפֿליכט צו טהון. וועגן וויר אויך דאס דריקענדע דער נייען אויסגאבען צו טיעף פֿיהלען, זאָ מיססען וויר דעננאָך דער נאָטהווענדיגקייט געהאָרכען אונד דיא עהרע אונד דאס אנזעהען אונזערער מאָנארכיע וואהרען!"

היערויף ערהאָב זיך אונזער געמיינזאמער פֿינאנצ-מיניסטער יאָזעף פֿאָן סלאווי אונד זאגטע: „אין דען זידליכען טהיילען אונזערער מאָנארכיע אונד אין דען בעזעטצטען פראָווינצען באָסניען אונד הערצעגאָווינא איזט איינע אויפֿריהרערישע בעוועגונג ענטשטאנדען. אום דיעזעלבע מאָגליכסט שנעלל אונד ערפֿאָלגרייך צו אונטערדריקען, זינד אויסעראָרדענטליכע מיליטערישע מאסרעגעלן נאָטהווענדיג. איך לעגע נון היער דער געעהרטען דעלעגאציאָן איינע „דענקשריפֿט" פֿאָר, אין וועלכער דיא אורזאכען, דיא ענטשטעהונג דער רעוואָלוציאָן אונד דערען פֿערלויף קלאר אונד איבערזיכטליך דארגעשטעללט זינד. אין דיעזער פֿאָרלאגע ווערדען פֿאָרלייפֿיג נור אכט מילליאָנען צור בעוועלטיגונג דעם אויפֿשטאנדעס אלס ערפֿאָרדערליך בעצייכנעט. זייטדעם אבער דיעזע פֿאָרלאגע געדרוקט וואורדע, האט זיך בערייטס איין מעהר-בעדארף הערויסגעשטעללט. אינדעססען פֿערלאנגען וויר יעטצט נור דיא בעוויללינגונג דער 8 מילליאָנען, אונד זאָללטע דיעזער וויטערע מעהר-בעדארף שפּעטערהין ווירקליך נאָטהווענדיג ווערדען, זאָ ווערדען דיא דעלעגאציאָנען ו י ע ד ע ר איינבערופֿען."

אין דער, דען דעלעגאציאָנען פֿאָרגעלעגטען „דענקשריפֿט" ווירד נון דיא געשיכטע דיעזער רעוואָלוציאָן פֿאָלגענדערמאסען דארגעשטעללט:

„נאָך צו אנפֿאנג דעם פֿאָריגען זאָממערס טויכטען אין באָסניען אונד דער הערצעגאָווינא איניגע רייבער-באנדען אויף, דיא אבער לייכט ניעדערצוקעמפּפֿען וואַרען. אם 31-טען יולי מאכטע בערייטס דיעזע באנדע איינען איבערפֿאלל אויף איינע סאָלדאטען-אבטהיילונג. עס וואר דיעס זייט אונזערער דריי-יעהריגען בעזעטצונג דיעזער פראָווינצען דער ערסטע פֿאלל איינעס אנגריפֿפֿעס. — וויר וואָללען עס אויך היער ניכט לייגנען, דאס אונטער דער בעפֿאָלקערונג יענער פראָווינצען איינע געוויססע אונצופֿריעדענהייט געגען אונס הערשטע. דיא מאָהאמעדאנישען איינוואָהנער, וועלכע דאָרט פֿריהער אונטער דער טירקישען הערשאפֿט געגען דיא ניכט-מאָהאממעדאנער איינע פֿאָרהערשענדע שטעללונג האטטען, האבען אין פֿאָלגע אונזערער בעזעטצונג דיעזע שטעללונג פֿערלאָרען; זיא זינד דאהער אונצופֿריעדען — אונד אויך דיא דאָרטיגען זיד-סלאווען האטטען גאנץ אנדערע האָפֿפֿנונגען אונד ווינשע; זיא שטרעבטען נאָך איינעם סלאווישען רייכע — אונד זאהען זיך אין פֿאָלגע אונזערער בעזעטצונג אין איהרען האָפֿפֿנונגען געטיישט! סלאווען אונד מאָהאממעדאנער קאָננען זיך דאהער אין דער נייען אָרדנונג ניכט צורעכט פֿינדען.

נון איזט נאָך היעצו דיא נייע אָרדנונג וועגען ערפֿיללונג דער מיליטער-פֿפֿליכט צוגעקאָמטען. אונזערע דאָרטיגען בעהאָרדען האָפֿפֿטען, דאסס דאס אססענטירונגס-געזעטץ ניכט זאָ שווער דורכגעפֿיהרט ווירד, וועגן נור ניכט מאנכע אויפֿוויגלער פֿאָן אויסען הער דאס פֿאָלק צור רעוואָלוציאָן אויפֿשטאכעלן ווירדען.

אלס נון ענדע אָקטאָבער 1881 דיא אססענטירונג אין זיד-דאלמאציען שטאטטפֿאנד, וואַרען פֿיעלע צור שטעללונג ניכט ערשיענען, אונד וויר מוסטען נון אללעס מאָגליכע אנווענדען, אום דיא מיליטער-פֿפֿליכטיגען דיא שטרענגע אונזערעס געזעטצעס פֿיהלען צו לאססען. — אין פֿאָלגע אונזערעס געזעטצליכען פֿאָרגעהענס קאמען שאָן אם 9. נאָוועמבער צוויא רעוואָלוציאָנערע באנדען צום פֿאָרשיין אונד בעזעטצטען צווייא אָרטשאפֿטען. — היערויף ערפֿאָלגטען זייטענס דער רעוואָלוציאָנערע מעהרערע געוואלט-טהאטען אונד אנגריפֿפֿע געגען אונזערע דאָרטיגען שאנדארמען אונד געגען קלייערע מיליטער-אבטהיילונגען.

אונטער זאָלכען פֿערהעלטניססען אונד אומשטענדען וואר עס אונזערע ערסטע פֿפֿליכט, אונזערע ארמעען אים זידען אונזערער מאָנארכיע בעדייטענד צו פֿערשטערקען. יא, עס מוסטען אויך פֿיעלע געבירגס-קאנאָנען אין יענע געגענד טראנספּאָרטירט ווערדען. —

דיעזע מיליטערישען פֿאָרזיכטס-מאסרעגעלן, וועלכע מאן אנפֿאנגס געטראָפֿפֿען, העטטען וואָהל גענוגט, וועגן עס זיך נור דארום געהאנדעלט העטטע, דיא איינצעלנען אויפֿשטענדע, וועלכע אין פֿאָלגע דער אססענטירונג ענטשטאנדען, ניעדערצודריקען. נאכדעם דיעזע אבער יעטצט אין איינע גראָססערע רעוואָלוציאָן אויסגעארטעט, וועלכע זיך איבער דיא גאנצע הערצעגאָווינא אונד איבער זיד-דאלמאציען פֿערברייטעט, זאָ איזט דאָרט איינע גראָססערע הראַפֿט-ענטפֿאלטונג אונזערער ארמעע נאָטהווענדיג געוואָרדען.

אונזער געמיינזאמעס מיניסטעריאום זיעהט נון וואָהל איין, דאס עס יעטצט פֿאָן דער אָהנעהין שווער בעלאסטעטען בעפֿאָלקערונג גראָססע אָפּפֿער פֿאָרדערט, אונד דאס וויר וויטערהין נאָך גראָססערע אָפּפֿער ווערדען בריינגען מיססען; דענן זעלבסט נאָך דער אונטערדריקונג דער רעוואָלוציאָן ווערדען וויר וויטערע קאָסטען צור בעפֿעסטיגונג אונד צור

דאס זיינע פרויא זיכער גלויבען ווירדע, דאס ער אים טהעאטער אומגעקאָממען. דיא ארמע פרויא דיא פאָן דער אונטרייע איהרעס מאננעס קיינע אהנונג האטטע, טרויערטע אונד וויינטע פיעל אום איהרען פערמיינטליך פערשטאָרבענען מאנן, ביז זיא אויך אין פאָלגע איהרעס גראָסען יאממערס ערקראנקטע. דורך צופאלל פערנאהם איהר דורכ־געגאנגענער מאנן אין פאריז פאָן איהרער קראנק־הייט, ער בעקאם רייע אונד געוויססענסביססע אונד קערטע נאך וויען צו זיינער פערלאססענען פרויא צוריק. — נון, דא זיעהט מאן וויא רעכט אונזערע וויזען האבען, וועגן זיא זאָ שווער דיא ווידער פער־הייראטונג איינער „עגונה" געשטאטטען. — (כמה גדולים דברי חכז"ל!) — אים אמסטערדאם ווירד געשריעבען, דאס דאָרט שאָן איינסט אין דער־ארטיגער פאלל וואר. דער אבער איין אנדערעס ענדע גענאָממען. איינע פרויא בענוצטע איינמאל דיא געלעגענהייט איינעס אייזענבאהנ-אונגליקעס, וואָביי מעהרערע מענשען ביז צור אונקעננטליכ־קייט פערשטיממעלט וואורדען, דאצו, אום מיט דעם געליעבטען, מיט וועלכעם זיא געפאהרען, נאך אמעריקא דורכצוגעהען. דער אין אמסטערדאם מיט צווייא קינדערן צוריקגעבליעבענע מאנן בעטרויער־טע זיין וויב, אונד נאד פיעלער מיהע קאָננטע ער זיך דיא בעוויללינגונג צור וויעדערפערהייראטונג פערשאפפען. דער מאנן הייראטעטע נון איין צווייטעס וויב, מיט דער ער גליקליך אונד צופריעדען לעבטע, אונד וועלכע אויך איינע זעהר גוטע צערט־ליכע שטיעף-מוטטער פיר דיא צווייא פאָם ערסטען וויבע צוריקגעבליעבענען קינדער וואר. — נאך 15 יאהרען, אלס בערייטס דיא קינדער העראנגעוואכ־סען וואַרען, ערוואכטען נון אין דעם דורכגעגאנ־גענען וויבע דיא מוטטער-ליעבע אונד דיא גע־וויססענסביססע. אונד זיא זעהנטע זיך דארנאך, איהרע קינדער וויעדער צו זעהען. דאס דורכגעגאנגענע וויב קאם נון בלאס אונד אבגעמאגערט נאך אמס־טערדאם צוריק, פערקליידעטע זיך אלס לעהרערין אונד טראט אין דאס הויז אידרעס מאננעס, דען זיא פאָר 15 יאהרען פערלאססען, אלס לעהרערין פיר איהרע אייגענען קינדער איין. דער מאנן, דער אויסער דעם הויזע צו פיעל בעשעפטיגט וואר, נאדם זיך ניעמאלס צייט, זיך דיעזע לעהרערין זיי־נער קינדער אנצוזעהען אונד זיינע צווייטע פרויא קאננטע דיעזעלבע גאר ניכט. צו איהרער שרעקלי־כען זעעלען-קוואל זאה נון היער דיא ערסטע פרויא, וויא גוט אונד גליקליך איהר מאנן מיט דער צווייטען פרויא לעבע, אונד וויא פריינדליך דיעזע צו איהרען קינדערן זייא. זיא העטטע נון געריכטליך, וועגן זיא זיך צו ערקעננען געגעבען העטטע, דיעזע צווייטע עהע אונגילטיג מאכען קאָננען; זיא האטטע נון איי־נען פירכטערליכען אינגערן קאמפף צו בעשטעהען, ביז זיא זיך ענדליך איהרען קינדערן צו ערקעננען גאב, אונד דאנן איהרעם מאננע איהר פערברעכען איינ־געשטאנד. דער מאנן מוסטע זיך נון פאָןביידען

פרויען שיידען, הייראטעטע אבער דאנן דיא צווייטע פרויא וויעדער, אונד איין קינד, נעמליך איינען קנאַ־בען, איבערליעס ער זיינער ערסטען פרויא, וועל־כע דאנן אלס ביסערין אין טיעפער צוריקגעצאָגענ־הייט לעבטע.

* (איין אלטער דיעבשטאהל.) אים יולי 1881 האט דער בוכ-האלטער עמיל בעק זייגען שעפס אין וויען, דען פאבריקאנטען „העללער עט זאָהן" דען בעטראג פאָן 15000 גולדען ענטווענ־דעט. ער פליכטעטע מיט דעם געלדע נאך אמע־ריקא. דיא בעשטאָהלענען זעטצטען פיר דיא גע־געפאנגענ-נאהמע דעם דיעבעס דען בעטראג פאָן 750 גולדען אלס בעלאָהנונג אויס. אבער עמיל בעק, דער אין אמעריקא זיך פאָללקאָממען זיכער פיהל־טע, מאכטע זיך נאָך איבער זיינע בעשטאָהלענען העררען לוסטיג אונד שריעב איהנען אויס אמעריקא פאָלגענדע צייללען: „העררן העללער! איזט מיין קאָפּף ווירקליך 750 גולדען ווערטה? מאכען זיא זיך קיינע ווייטערען זאָרגען אונד דענקען זיא ניכט אן מיינע פערזאָן מעדר, דא זיא מיך יא ניכט ערווי־שען ווערדען. וואס איהר געלד בעטריפפט, זאָ האָפּע איך, איהנען דאסזעלבע דעראינסט מיט צינ־זען צוריקצאהלען צו קאָננען. איהר ערגעבענער עמיל בעק." — נון ווירד אבער אויס וויען פאָם 25. דיעזעס געמעלדעט: עמיל בעק בעפינדעט זיך בע־רייטס אין דען הענדען דעם שטראפגעריכטעס. ער איזט אויס אמעריקא צוריקגעקעהרט אונד וואורדע אין פארדוביץ (באָהמען) פערהאפטעט. בעק וואור־דע פאָם אונטערזוכונגס-ריכטער איינעם לענגערען פערהאָרע אונטערצאָגען. ער לייגנעט ניכט דיא טהאט, דאָך בעהויפטעט ער, פאָן דעם געשטאָה־לענען געלדע מעהר קיינען העללער צו בעזיטצען. דער דיעב איזט אלזאָ דא, ניכט אבער אויך דער דיעבשטאהל. דיא פאבריקס-פירמא „העללער עט זאָהן" ווירד נון אויך נאָך דיא 750 גולדען דעמיעני־גען אויסבעצאהלען מיססען, דער דען דיעב ער־ווישט האט. דאס איזט געוויס פיר דיעזעלבע ניכט בעזאָנדערס ערפרייליך.

* (שרעקליכעס ערדבעבען.) אויס לאָנדאָן ווירד פאָם 25-טען דיעזעס טעלעגרא־פירט: אין קאנטאָן (כינא) האט געסטערן איין פירכטערליכעס ערד-בעבען שטאטטגעפינדען, וואָ־ביי 250 מענשען אומ'ס לעבען געקאָממען זינד. נעהערע נאכריכטען פעהלען נאָך. עס איזט פאָר־אויסצוזעטצען, דאס איינע נאָך גראָסערע אנצאהל פאָן מענשען שווער פערוואונדעט וואורדע.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 21. יעננער 1882.

הערמאננשטאדט:	28	61	50	71	53
פראג:	33	51	16	55	6
לעמבערג:	16	58	81	29	79

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

קאָנכורז.

אין דער יידישען אָרטה׳ געמיינדע צו קיטטזעע (בייא פרעסבורג) איזט דיא שטעללע איינעס שו"ב בעל קורא אונד טיכטיגען בעל תפלה פאָן ר"ח אייר הבע"ל צו בעזעטצען. יאהרעס-געהאלטע 250 גולדען, קווארטיער האָליץ אונד נעבענעמאָלומענ־טע. צור פּראָבע קאנן נור דעריעניגע צוגעלאססען ווערדען, דער מיט קבלות פאָן דרייא אנערקאננטען אָרטהאָדאָקסען ראבבינען פערזעהען איזט. יעדאָך ווערדען נור דעם אקצעפטירטען דיא רייזע-קאָסטע־פערגיטעט.

3—3 יאָזעף וואלטער, פאָרשטעהער.

קאָנקורז.

בייא דער אָרטהאָדאָקסען געמיינדע צו טיסאָ־פאָלגאר איזט דיא מיט יעהרליכען 350 גולד. פרייער וואָהנונג אונד נעבענעמאָלומענטען דאָטירטע שטעללע איינעס שוחט ובודק וקורא, והמבין בדיקת הושט וצומות הגידין אונד איין טיכטיגער בעל תפילה זיין מוס, זאָפאָרט צו בעזעטצען. — רעפלעקטאנטען האבען זיך פאָן אנערקאננטען אָרטהאָדאָקסען ראב־בינען מיט התרות אונד קבלות, זאָ וויא מיט צייג־ניססען איבער איהר ביזהעריגעס רעליגיאָז-זיטט־ליכעס וואָהלפערהאלטען אויסצו־ווייזען, אונד איהר דיעספעלליגעס געזוך ביז ר"ח ניסן הבע"ל אן דען פראָזו. פרעזעס, ר׳ נפתלי צבי שווארץ, צו ריכטען. דיא רייזע-שפעזען ווערדען נור דעם אקצעפטיר־טען פערגיטעט.

1—3 דער פאָרשטאנד.

אנציינע.
פערקויפס-אנביעטונג.

בערגער אישאק אין מאדיאר-לאפאָש (זיע־בענבירגען) ביעטעט זיין איינענטהום צום אנקויפע אן, בעשטעהענד אויס בעוועגליכעס אונד אונבע־וועגליכעס גוטע, אויף דעם בעסטעם מארקטפלאט־צע אויסגעבויט, צוויי-פארטי-געביידע, אין דען צווייא ווינקעלן פאָן דער האָף-בריישע, איינמיטטען טהאָר אונד טהיר, רעכטס צווייא טהאָרע געאָפפנעט צום פלאטץ, גראָסעס אונד קליינעס געוואָלב אונד איין מאגאצין צום געוואָלב, פיער וואָהנצימער, דאס עקסטע איזט הייטע אין ב"ה, געגען דען גארטען צווייא שייערן מיט שטאללונגען אונד איינער גע־ביטען סוכה. דאָפפעלט קעללער, דיא ציממער שטאקאטורט אונד אָבען איין שטאָק מיט 4 שאָנען ציממערן מיט קיכע, אייזען-מאגאצינען, 2 גאבאָנא־שען אונד האָלצ-קאממערן, גראָסער גארטען, דאס געוואָלב איזט פערזעהען מיט אללען גאטטונגען פאָן געמישטען, שניטט-, גאלאנטריע-, אייזען- אונד שפעצערייא-וואארען. פערנער 80 יאָך פעלד אייזוו. דער ביזהעריגע בעזיטצער דיעזעס איינענטהומס איזט בערייטס אלט, צום געשעפטע אונטויגליך, אונד וויל זיך נאך ארץ ישראל בעגעבען.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע ווייצען	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאָגראַמם
נאָרדאונגאריש׳	74	—.——.—
"	75	11.85—11,95
"	76	12.——12.05
"	77	12.10—12.20
"	78	12.75—12.35
"	79	12.40—12.50
"	80	11.55 11.60
פעסטער באָדען נייער	—	—.——.—
"	75	12.35—12.40
"	76	12.45—12.50
"	77	12.55—12.65
"	78	12.70—12.80
"	79	12.85—12,90
"	80	12.95—13 —
טהייס	—	—.——.—
"	75	12.55—12.60
"	76	12.65—12.75
"	77	12,80—12.90
"	78	12.95—13.05
"	79	13.10—13.15
"	80	13.20—13.25
ווייסענבורגער	75	12,45—12.50
"	76	12.55—12'65
"	77	12.70—12.80
"	78	12.85—12.95
"	79	13.——13.05
"	80	13.10—13.15

פריכטע	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאָגראַמם
קאָרן	72	8.80—8.10
גערסטע מאלץ	62	—.——.—
גערסטע פוטטער	62	7.70—7.50
האפער	40	7.95—7.55
קוקורוץ באנאטער	75	7.35—7.30
אנדערער	73	7.25—7.20
הירזע	—	—.——.—

[illegible]		פער 100 קילאָגראַמם
ווייצען	פער פריה-יאהר	12.56
	"	—.—
	"	—.—
קוקורוץ	פריה-יאהר "	7.42
גערסטע	"	—.—
האפער	"	8.47
"	"	—.—
רעפס	"	—.—

באללען-מעהל

		פל.	קר.
נומער 0	דער באללען צו 100 קילאָגראַמם מיט זאַק	22	40
" 1		21	70
" 2		21	—
" 3		20	30
" 4		19	80
" 5		18	90
" 6		18	—
" 7		17	20
" 8		16	20
" 8½		14	40
שפּירִיטוס: אלטע פעטהאָרע פרעסהעפע		34	50
" נייע " קאַרטאָפּעל		32	—

קורז-טאבעללע פאָם 26. יעננער.

געלד־קורז

	פל.	קר.
זילבער־אשיא	100	—
דוקאטען	5	61
עסטערר״כ־אונגארישעס 8 גולדען גאלד־שטיק (20 פראנקס)	9	53
נאפאלעאנדאָר	9	53
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	58	55
20 מארקשטיקע	11	71
פאפיער־רובעל	1	23

לאָזע.

	פל.	קר.
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס־לאָזע	116	—
1860-ער " גאנצע	129	75
דעטטא " האלבע	130	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	167	—
דעטטא " 50 "	165	—
קאַמא יענטנענשיינע	46	—
טייסען־לאָזע	22	—
קרעדיט-לאָזע	176	—
קלאריי־לאָזע צו 40 גולדען	39	—
דאָנוי־דאַמפשיפפ־פאהרט־לאָזע	116	—
אינסבורקער לאָזע	23	—
רעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	17	—
ראַאבער לאָזע " 20 "	19	—
אפנער לאָזע " 40 "	41	—
פאלפי לאָזע " 40 "	37	—
רודולפס־לאָזע " 10 "	20	—
סאלם־לאָזע " 40 "	—	—
ואלצבורגער לאָזע " 20 "	23	—
סט.־גענאָיס לאָזע " 40 "	49	—

ל אָ ז ע.

	פל.	קר.
סטאניסלויס לאָזע צו 20 גולד.	26	—
טריעסטער לאָזע " 100 "	127	—
דעטטא " 50 "	64	—
וואלדשטיין-לאָזע " 20 "	30	20
ווינדישגרעטץ-לאָזע 20	38	—
אונגאריש-פרעמיע-לאָזע צו 100 גולד.	112	—
טהייס-רעגאל-לאָזע	107	—
וויענער-לאָזע	121	—

ווערטה-פאפּיערע

	פל.	קר.
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	117	—
דעטטא צו 4 פּראָצענט	83	—
אונגארישע פאפּיער-רענטע	83	—
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	96	—
טעמעשוואר באנאטער	95	—
זיעבענבירגישע	97	—
גאליצישע	102	—
בוקאָווינא	100	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	131	—
ווינצעהענס-אבלאזונגס-אבליגאציאָנען	98	25
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	101	—
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו 5½ פּראָצענט	102	75
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	98	50
דער אָסטבאהן	93	—
דער נאָרדאָסטבאהן	157	—

Eigenthümer und verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1882. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard

רינגען פֿאלגען יענער בעשרענקונגען צו בעטראכטען, די אים רוסישען רייכע ביז אויף דען היטיגען טאג געגען די יודען בעשטעהען. היערדורך נור זאהען זיך די יודען רוסלאנדס גענאטהיגט, זאלכען בעשעפֿטיגונגס-ארטען זיך צו ווידמען, די פֿיעללייכט דער געזעללשאפֿט שעדליך זינד. אללײן וואס העטטען די אונגליקליכען טהון זאללען: נאכדעם זיא קראפֿט דער בעשרענקענדען געזעטצע פֿאן אנדערען בעשעפֿטיגונגס-ארטען אויסגעשלאססען ווארען; זיא מוסטען זיך דאך אירגענד וועלכע עקסיסטענץ גרינדען! ווירדע מאן די געגען די יודען בעשטעהענדען געזעטצע אויפֿהעבען, דאנן ווירדען אללע קלאגען געגען דערען בעשעפֿטיגונגס-ארטען פֿאן זעלבסט וועגפֿאללען, דא זיא זיך געוויס נור ניטצליכען אונד סאלידען בעשעפֿטיגונגען ווידמען מאכטען. היער אין ענגלאנד, וואו די פֿאללסטע פֿרייהייט העררשט, וואו די יודען זיך אהנע יעדע בעשרענקונג בעוועגען האנגען, איזט גאר קיינע פֿעראנלאססונג צו זאלכען קלאגען געגען די יודען פֿארהאנדען. יודען אונד כריסטען ארבייטען געמיינשאפֿטליך אונד ברידערליך פֿיר דאס וואהל דעם שטאאטעס. דאסזעלבע ווירד אויך אין רוסלאנד דער פֿאלל זיין, זאבאלד אייערע מאיעסטעט די געגען די יודען בעשטעהענדען בעשרענקענדען געזעטצע אללערגנעדיגסט ב ע ז י י ט י ג ע ן לאססט או'ז'וו' אויז'וו'.— אים נאמען דער יודען ענגלאנדס: באראן א' מ' פֿאן ראטהשילד."— זאָ ווייט די פעטיציאָן. דערען ענטגעגען-נאהמע דעם רוסישען געזאנדטען אין לאנדאן פֿאן פעטערסבורג אוים אונטערזאגט וואורדע. דאס בעווייזט נור צו דייטליך, וויא וועניג מאן אין פעטערסבורג געניינט איזט, פֿאן איינער פֿרייען בעוועגונג דער יודען עטוואס צו הארען. מאן זיעהט אלזאָ, דאס — וויא דאס אללגעמיינע שפּריכוואָרט לויטעט — "דער פֿיש פֿאם קאָפּפֿע שטינקט!" דאס הייסט: די בעפֿאלקערונג רוסלאנדס ווירדע זיך ניממער זאלך' היממעלשרייענדע גרייעל-טהאטען געגען די יודען ערלויבט האבען, ווענן ניכט אין דען אָבערסטען רעגיערונגס-קרייזען איין זאלך' העפֿטיגער יודען-האסס העררשען ווירדע! — אינדעם איזט צו האָפֿפֿען, דאס די בעוועגונג אין ענגלאנד צו גונסטען דער רוסישען יודען דאך ניכט גאנץ ערפֿאלגלאָז בלייבען דירפֿטען. די "נייע פֿרייע פרעססע" ענטהאלט נעמליך פֿאלגענדע מעלדונג אוים לאָנדאָן: בעקאננטליך וואורדע גלאדסטאָנע מיט דעם ערזוכען אנגעגאנגען, דאס די ענגלישע רעגיערונג אין רוסלאנד איינשרייטען מאָגע, אום דען ווייטערן יודען-פֿערפֿאלגונגען איינהאלט צו טהון. גלאדסטאָנע וויעז דיעזעס אנזוכען דורכאוים ניכט צוריק, זאָנדערן אנטוואָרטעטע: "עס איזט ניכט מאָגליך, דאס וויר זאָגלייך געגען די יודען-פֿערפֿאָלגונגען אין רוסלאנד פראָטעסט ערהעבען. אבער די רעגיערונג ענגלאנדס ווירד, זאָבאלד איינע גינסטיגע געלעגענהייט זיך דארביעטעט, עס געוויס ניכט אונטערלאססען, אללעס מאָגליכע צו גונסטען דער רוסישען יודען צו אונטערנעהמען!" — אוים דיעזער אייסערונג דעם ענגלישען מיניסטער-פרעזידענטען געהט קלאר הערפֿאָר, דאס די רעגיערונג ענגלאנדס וואָהל ניכט גלייך טהון קאנן, אללײן ביי געלעגענהייט ווירד זיא דער לאגע דער יודען אין רוסלאנד איינגעדענק זיין. דיעזע געלעגענהייט קאנן קאָממען, ווענן עטווא רוסלאנד מיט ענגלאנד איינען האנדעלס-פֿערטראג אבשליעסען וואָללטע; דא ווירדע די ענגלישע רעגיערונג זאגען קאָננען: "רעכט גוט, וויר זינד היעצו בערייט, דאָך נור אונטער דער בעדינגונג, ווענן רוסלאנד זיינע יודען-פֿערפֿאָלגונג איינשטעללט." — יעטצט קאנן די ענגלישע רעגיערונג, דא זיא קיינע פֿעראנלאססונג דאצו האט, ניכט, וויא מאן צו זאגען פֿפֿלעגט, "מיט דער טהירע אינס הויז פֿאללען!" — פֿרייליך, איזט דען ארמען יודען אין רוסלאנד דאס ווארטען ניכט זאָ לייכט; ליידער ווערדען אבער יענע, די קיינע מיטטעל צור אויסוואנדערונג בעזיטצען, עבען ווארטען מיססען!

*(איין פֿראנצאָזישער גייסטליכער צו גונסטען דער יודען.) אוים פאריז ווירד געמעלדעט: דער אלס קאנצעל-רעדנער האָכבעריהמטע גייסטליכע היאצינטהע לאָיזאָן פרעדיגטע דיעזער טאגע געגען די יודען-פֿערפֿאָלגונגען אין רוסלאנד אונד די אנטי-סעמיטישען אומטריעבע מיט זאָלכער שערפֿע, די אין גאנץ פאריז פֿיעל אויפֿזעהען מאכט. ער זאגטע אונטער אנדערם: "די גאנצע וועלט איזט דעם פֿאָלקע איזראעל צום טיעפֿסטען דאנקע פֿערפֿפֿליכטעט, דא דיעזעס ציערסט די לעהרע פֿאָן דער "איינהייט גאָטטעס" פֿערקינדעטע. אָהנע איזראעל מאָכטען וויר נאָך אללע אים פֿינסטערן היידענטהומע שטעקען! וויר זינד אללע די שילער דער יודען. וויר דירפֿען דאָך ניכט די האנד געגען אונזערע ל ע ה ר ע ר ערהעבען!"— אללערדינגס זיעהט מאן, דאס ניכט נור די גייסטליכקייט אין ענגלאנד, זאָנדערן אויך די אין פֿראנקרייך איינשטימיג דאס אונרעכט פֿערדאממען, וועלכעס וואָ איממער געגען די אונשולדיגען יודען געאיבט ווירד!

*(איין געשפּרעך צווישען איינעם יודען אונד איינעם פֿאָליציי-שעף.) דער "נייען פֿרייען פרעססע" ווירד אוים ווארשויא פֿאָלגענדעס אינטערעססאנטע געשפּרעך צווישען דעם דאָרטיגען פֿאָליציי-שעף אונד איינעם יודען, וועלכער מיטגליעד דעם ווארשויער קולטוס-פֿאָרשטאנדעס איזט, טעלעגראפֿירט: פֿאָליציי-שעף: "איך קאנן איהנען די פֿערזיכערונג געבען, דאס זיך היער די יודען-קראוואללע ניכט וויעדערהאָלען ווערדען. איהרע גלויבענס-גענאָססען קאָננען דאהער איבער די צוקונפֿט פֿאָללקאָממען בערוהיגט זיין!" — דער יודע: "אבער הערר פֿאָליציי-שעף, זיא האבען מיך יא אויך אים פֿערגאנגענען זאָממער, וועהרענד אין רוסלאנד טאגטעגליך יודען-פֿערפֿאָלגונגען זיך אבשפּיעלטען, איממער דאמיט בערוהיגט, דאס היער אין ווארשוי דאס ענטשטעהען איינעס יודען-קראוואללעס גאר ניכט צו בעפֿירכטען זייא. אונד דעננאָך האבען וויר היער ערסט פֿאר קורצעם איינען גאר בלוטיגען יודען-קראוואלל ערלעבט!" — פֿאָליציי-שעף: "יא, יא, דיעסמאל וואר עס איינע אויסנאהמע. עס וואר דאס איינע פֿאָליטיק דער רוסישען רעגיערונג געגען די פֿאָלען. די רוסישע רעגיערונג האט נעמליך דער וועלט דען בעוויז ליעפֿערן וואָללען, דאס ניכט בלאָס די רוסישע, זאָנדערן אויך די פֿאָלנישע בעפֿאָלקערונג אין ווארשוי צור פֿעראיבונג פֿאָן גרייעל-טהאטען געגען די יודען פֿעהיג איזט. אין ווארשוי וואר אלזאָ דיעזעסמאל דער יודען-קראוואלל פֿאָן דער רוסישען רעגיערונג זעלבסט אנגעשטיפֿטעט אונד צוואר אוים פֿאָליטיק, דאמיט די פֿאָלנישע בעפֿאָלקערונג אין ווארשוי ביי דער וועלט ניכט בעססער אונד סאָלידער ערשיינע, אלס די רוסישע בעפֿאָלקערונג אין ע ל י ז א ב ע ט ה-גראד, קיעוו א' ז' וו'." דער יודע: "אלזאָ אוים בלאָססער פ א ל י ט י ק לעססט איינע רעגיערונג טויזענדע אונשולדיגע מענשען אויספּלינדערן אונד ערמאָרדען? איך איינע זויבערע פֿאָליטיק דאס!" — פֿאָליציי-שעף: "איינע פֿאָליטיק קיממערט זיך וועניג אום דאס גליק פֿאָן טויזענד אָדער צעהנטויזענד מענשען. ווירד דענן ניכט יעדער קריעג אוים פֿאָליטיק אונטערנאָממען, אָבגלייך דערזעלבע טויזענדען אונד אָבער טויזענדען פֿאָן מענשען דאס לעבען קאָסטעט!" — זאָווייט דאס אינטערעססאנטע געשפּרעך, אוים וועלכעם מיט בעשטיממטהייט הערפֿאָרגעהט, דאס די רוסישע רעגיערונג ז ע ל ב ס ט עס געוועזען, וועלכע אוים געוויססענלאָזער פ א ל י ט י ק געגען די פֿאָלען איינען בלוטיגען יודען-קראוואלל אנגעשטיפֿטעט! —

*(אונטערשטיטצונגען פֿיר די פֿאמיליען דער רעזערוויסטען.) אם 27-טען דיעזעס ריכטעטע אים וויענער רייכסראטהע דער אבגעאָרדנעטע טאָוואַרניצקי פֿאָלגענדע אינטערפעללאציאָן אן די עסטעררייכישע רעגיערונג: "בעקאננטליך וואורדע לויט געזעטץ פֿאם 13-יוני 1880 די זאָגענאננטע מיליטער-טאקסע איינגעפֿיהרט, די יעדער ענטריכטען מוס,

---

נאך דעם טאָדע דעם אריסטובל קאם דעססען ברודער אלעקסאנדער ינאי (ינאי המלך) אויף דען טהראָן. דיעזער ינאי וואר נאך איין גראָססערער פֿיינד דער פרושים, אלס זיין פֿאטער יוחנן הורקנס; ער ליעס 50000 פרושים ניעדערשלאכטען אונד בלאָס צום פֿערגניגען ליעס ער איינעס טאגעס 800 פרושים אויפֿהענגען. אינדעססען וואר דיעזער ינאי איין גראָססער קריעגס-העלד אונד האט דאס יידישע רייך זאָ גראָס געמאכט, וויא צור צייט דעם דוד המלך.

נאך דעם טאָדע דעם ינאי המלך רעגירטע דעססען פֿרויא סאלאָמע אלעקסאנדרא (שלמציון המלכה) פֿאָללע ניין יאהרע איבער די יודען. נאך איהרעם טאָדע ענטשטאנד נון דער אונגליקליכע ברודער-קריעג צווישען איהרען זאָהנען הורקנס .II, דער איין פֿראָממער פרושי וואר, אונד צווישען אריסטובל .II, דער איין גראָססער קריעגס-העלד, אבער ליידער איין "צדוקי" וואר. דא בעגאנן נון דאס אונגליק. די ברידער פֿערזאָהנטען זיך אנפֿאנגס. אריסטובל וואורדע קאָניג אונד הורקנס בליעב כהן גדול. אבער דא קאם דער ניעדערטרעכטיגע אנטיפאטער, איין אבקאָממלינג פֿאָן אדום, אונד פֿערפֿיינדעטע וויעדער די ביידען ברידער מיט איינאנדער. ער רייצטע דען הורקנס געגען אריסטובל אונד פֿלאָה מיט הורקנס צום קאָניגע פֿאָן אראביען, אונד עס ענטשטאנד איין קריעג דער אראבער, מיט וועלכען אויך די פרושים געהאלטען, געגען די צדוקים אונד דען קאָניג אריסטובל.

דא וואר נון דען עראָבערונגס-זיכטיגען ראָמערן די געלעגענהייט געקאָממען, זיך אין די אנגעלעגענהייט דעם יידישען רייכעס היניינצומישען. דער ראָמישע פֿעלד-הערר פאָמפּעאוס קאם דעם הרקנוס אונד אנטיפאטער, מיט וועלכען די פרושים געהאלטען, געגען אריסטובל צו הילפֿע אונד איבערפֿיעל עבענפֿאללס אן איינעם זאבבאטע ירושלים, וואָביי 12000 יודען אומקאמען.

זייט יענער צייט וואורדע נון דאס יידישע רייך פֿאָם ראָמישען רייכע אבהענגיג. עס מוסטע דיעזעס שטייער צאהלען; דער קאָניג אריסטובל אונד זיין זאָהן אנטיגנוס וואורדען געפֿאנגען; אריסטובל וואורדע דאנן געטאָדטעט, דעם הורקנס וואורדען די אָהרען אבגעשניטטען, וואָרויף ער דאנן פֿאָן הורדס, דעם זאָהנע אנטיפאטערס, געטאָדטעט וואורדע. — דער לעטצטע קאָניג פֿאָם הויזע דער חשמונאים וואר נאך אנטיגנוס, דער זאָהן פֿאָן אריסטובל .II

נון שוואנג זיך אבער צום אונגליקע דער יודען הורדס, דער באָזע זאָהן דעם באָזען אנטיפאטער, איין אבקאָממלינג פֿאָן אדום, אויף דען יידישען טהראָן. מיט הילפֿע דער ראָמער, דערען טרייא ערגעבענער דיענער הורדס וואר, עראָבערטע ער ירושלים אונד ליעס זיך צום קאָניגע דער יודען אויסרופֿען. הורדס ליעס דען יידישען קאָניג אנטיגנוס הינריכטען. הורדס וואר איין עכטער טיראנן; ער הייראטעטע מאריאמנע, איינע ענקעלין פֿאָם קאָניגע אריסטובל .II, ליעס אינדעססען איהרען ברודער אריסטובל .III אומברינגען, טאָדטעטע דאנן זיין געליעבטעס ווייב מאריאמנע, וויא אויך די ביידען זאָהנע, די ער פֿאָן דערזעלבען געהאבט. אינדעססען וואר ער עבענפֿאללס, וויא ינאי המלך, איין בעדייטענדער קריעגס-העלד. אונטער איהם וואר דאס יידישע רייך זאָ גראָס, וויא צור צייט דעם שלמה המלך — אונד דאס בית המקדש, דאס ער וויעדער אויפֿבויען ליעס, וואר נאך שאָנער אונד פּראכטפֿאָללער, אלס דאס פֿאָן שלמה ערבויטע בית ראשון. אבער דיעזען גלאנץ דעם בית המקדש האטטע ער דאדורך פֿערדונקעלט, אינדעם ער אין דעמועלבען דען ראָמישען אדלער אלס צייכען דער ראָמישען מאכט אויפֿשטעללען ליעס. הורדס שטארב אן איינער שרעקליכען קראנקהייט. נאך איהם וואָללטע זיך זיין זאָהן ארכעלויס דעם יידישען טהראָנס בעמעכטיגען; ער וואר אבער נאך באָזער אונד גראויזאמער אלס זיין פֿאטער אונד וואורדע אויף איינשרייטען דער יודען פֿאָן דען ראָמערן אבגעזעטצט. די ראָמער וואָללטען נון זעלבער דורך איהרע באָזען לאנד-פֿפֿלעגער דאס יידישע רייך פֿערוואלטען לאססען. אונטער דיעזען ראָמישען לאנד-פֿפֿלעגערן וואָללען וויר דא דען פאָנציאוס פילאטוס נעננען, וועלכער דען נוצרי אויפֿהענגען ליעס.

ענדליך וואר וויעדער איינע קורצע צייט דעם גלאנצעס פֿיר דאס יידישע רייך געקאָממען. אגריפפא .I, איין ענקעל פֿאָן הורדס אונד מאריאמנע, (וועלכע לעטצטערע פֿאָם הויזע דער חשמונאים שטאממטע) וואורדע קאָניג דעם יידישען רייכעס, ער וואר איין זעהר פֿראָממער קאָניג; אונטער איהם וואר דאס לעטצטע אויפֿבליהען דעם צווייטען יידישען רייכעס.

אבער נאך דעם טאָדע דעם אגריפפא .I קאמען וויעדער טרויריגע צייטען איבער איזראעל. דער זאָהן דעם אגריפפא .I, נעמליך אגריפפא .II, קאָננטע דען טהראָן זיינעס פֿאטערס ניכט בעשטייגען; ער וואר לייכטזיניג; די ראָמישען לאנד-פֿפֿלעגער פֿערוואלטעטען וויעדער דאס יידישע רייך, וואָ די שרעקליכסטע צעררימונג העררשטע. דער באָזע ראָמישע לאנד-פֿפֿלעגער פֿלאָרוס רייצטע דורך זיינע גראויזאמקייט די יודען צום אויפֿשטאנדע, צור רעוואָלוציאָן געגען ראָם.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

זיכערונג יענער פראָווינצען האבען מיססען; אבער עס ווירד אויך יעדער איינזעהען, דאס ווער דיעזע אָפּפער אים אינטערעססע דער מאכטשטעללונג אונזערער מאָנארכיע ברינגען מיססען."

דאס איזט דער הויפּט-אינהאלט דער „דענקשריפט", וועלכע אונזערע געמיינזאמע רעגיערונג דען דעלעגאציאָנען פאָרלעגטע. עס ווירד נון אין דערזעלבען איינגעשטאנדען, דאס וויען אויך נור פאָרלייפיג 8 מילליאָנען פערלאנגט ווערדען, זיך אבער דיעזע „קריעגס-קאָסטען" זעלבסט אים בעסטען פאללע, ווענן אויך די אונטערדריקונג דער רעוואָלוציאָן באלד געלינגען זאָללטע, נאָך שטייגערן ווירדען, דא מאן אים זידען אונזערער מאָנארכיע נאָך מעהרערע פעסטונגען צור זיכערונג אונד בעהערשונג דעם לאנדעס אנלעגען וואָללע. — אונד ווייא ערסט, ווענן די אונטערדריקונג דער רעוואָלוציאָן ניכט זאָבאלד געלינגען זאָללטע? ווענן דא ווירקליך איינע גראָססע רעוואָלוציאָן אללער זיד-סלאווען זיך ענטוויקעלן ווירדע? דאנן ערסט שטעהען וויר פאָר איינעם גראָססען קריעגע, דעססען ענדע ניכט אבצוזעהען איזט! וויר מיססען נון געוויססערמאסען די פאָר יאהרען בעזעטצטען פראָווינצען צום צווייטענמאלע בעזעטצען. דענן איין פערלאססען דיעזער פראָווינצען ווערע יעטצט מעהר שאנדע אונד ווירדע ערסט רעכט איינער פאָרמליכען ניעדערלאגע עסטערייך-אונגארנס גלייכען! די בעזעטצונג יענער פראָווינצען וואר וואָהל איין שווערער פעהלער, אבער דאס פערלאססען דערזעלבען ווערע יעטצט איין נאָך גראָססערער פעהלער!

פערשיעדענע נייאינגקייטען.

* (מיניסטער-קריזיס אין פראנקרייך.) אם 26-טען דיעזעס פאנד אין פראנקרייך איינע מיניסטער-קריזיס שטאטט, וועלכע דען גאנצען פראנצאָזישען שטאאט, וויא איין מעכטיגעס ערדבעבען, אין איינע טיפע ערשיטטערונג פערזעטצטע. דער בעריהמטע אונד בעליעבטעסטע שטאאטס-מאנן פראנקרייכס, נעמליך לעאָן גאמבעטטא, טראט אם 14-טען נאָוועמבער 1881 אלס מיניסטער-פרעזידענט אן די שפּיטצע דער פראנצאָזישען רעגיערונג. דער מאנן וואר פיר פראנקרייך דאס, וואס ביסמארק פיר דאס דייטשע רייך איזט. ער בעזאס דען גראָססטען איינפלוס אונד פערדיענטע דענזעלבען אויך. אלס אים יאהרע 1870 פאריז פאָן דען דייטשען איינגעשלאָססען וואר, פערליעס לעאָן גאמבעטטא אין איינעם לופט-באללאָן די פראנצאָזישע הויפּטשטאדט, אום די לייטונג דער אויסערהאלב פאריז שטעהענדען פראנצאָזישען רעגימענטער אין די הענדע צו נעהמען. גאנץ אייראָפּא שטיגטע מיט רעכט דען מוטה דיעזעס מאננעס אן. אלס פראנקרייך זיך צור רעפּובליק ערקלערטע, שפּיעלטע גאמבעטטא די ערסטע ראָללע. ער וואר פּרעזידענט דעם פארלאמענטס, בעהערשטע אבער דאביי ניכט נור אללע מיניסטער, זאָנדערן אויך דען פרעזידענטען דער פראנצאָזישען רעפּובליק. אללעס מוסטע פאָר זיינעם מאכטוואָרטע צוריקוויכען, גאנץ וויא אללעס אין דייטשלאנד פאָר דעם וואָרטע דעם מעכטיגען ביסמארק צוריקוויכט. אלס ער נון אם 14-טען נאָוועמבער אן די שפּיטצע דער רעגיערונג זיך שטעללטע, דא גלויבטע אללע וועלט: גאמבעטטא ווערדע די פראנצאָזישע רעפּובליק נאָך איינענעם גוטדינקען לייטען קאָננען. מאן טרויטע איהם נאָך מעהר מאכט צו אלס זעלבסט דעם פירסטען ביסמארק. דיעזער האט יא ענדליך דאָך איינען מאָנארכען איבער זיך, וועהרענד גאמבעטטא אין דער פראנצאָזישען רעפּובליק לייכט אללע מאכט אן זיך העטטע רייסען קאָננען. אונד דאָך קאם עס אנדערס. קוים 10 וואָכען אויף דעם זעססעל דעם מיניסטער-פרעזידענטען, דא ערפאָלגטע אויך שאָן זיין שטורץ. — עס האנדעלטע זיך היעביי בלאָס אום איין נייעס געזעטץ בעטרעפפס דער פארלאמענטארישען וואהלען. וועהרע דיעזעס נייע געזעטץ צו שטאנדע געקאָממען, דאנן ווירדע עס פיר גאמבעטטא איין לייכטעס געוועזען זיין, די וואהלען נאָך וויללקיר צו לייטען אונד זיך פיר אללע צייטען איינע דיענסטפערטיגע מאיאָריטעט צו זיכערן. די דעפּוטירטען ווערען דאנן נור זיינע וויללענלאָזען שקלאווען געוועזען. ער העטטע זיך מיט הילפע איינער זאָלכען שקלאווישען מאיאָריטעט לייכט צום „דיקטאטאָר" (אללייניהערשער) אויפווערפען קאָננען, אום שפּעטער זיך פיעללייכט זאָגאר אויף דען קאיזער-טהראָן צו שוויגנגען. דאָך די רעפּובליק איזט דען פראנצאָזען גאר טהייער; זיא וואָללטען זיא קיינער געפאהר אויסזעטצען. דעסהאלב וואורדע אים פארלאמענטע דאס פאָן גאמבעטטא איינגעבראכטע נייע „וואהל-געזעטץ" מיט גראָססער מאיאָריטעט פערוואָרפען. גאמבעטטא מוסטע אין פאָלגע דעססען זיינע ענטלאססונג איינרייכען. פאָרלייפיג איזט אלזאָ דורך דיעזע מיניסטער-קריזיס די פראנצאָזישע רעפּובליק געררעטטעט. אללײן וואס ווירד נון געשעהען? מאן פירכטעט, דאס גאמבעטטא, דער טראָטץ דעם שטורצעס נאָך אימער דער איינפלוסרייכסטע מאנן פראנקרייכס איזט, זיך נונמעהר דער אָפּפּאָזיציאָן אנשליעסען ווערדע. עס איזט אבער פראגליך: אָב דאס נייע מיניסטעריאום אויך נור צוויא טאגע ווירד בעשטעהען קאָננען, ווענן עס פאָן דעם גייסטפאָללען, מוטהיגען אונד איינפלוסרייכען גאמבעטטא אנגעגריפפען ווירד! מאן פירכטעט זעהר, דאס פראנקרייך אין פאָלגע דיעזער מיניסטער-קריזיס פיר לאנגע צייט העפטיגען ערשיטטערונגען אויסגעזעטצט בלייבען ווירד. אללענפאללס האט דאס פראנצאָזישע פארלאמענט געצייגט, דאס עס זיך פאָן קיינעם איינצעלנען, זעלבסט ווענן ער לעאָן גאמבעטטא הייסט, ביי דער נאזע הערומפיהרען לעסט. דאס פארלאמענט דייטשלאנדס האט דיעזען מוטה ניכט. עס עמפפאַנגט פאָן ביסמארק די גראָבסטען בעליידיגונגען אונד שטעקט דיעזעלבען שטיללשווייגענד איין. די דייטשען דעפּוטירטען בענעהמען זיך עבען וויא די שולבובען, וועלכע פאָם שולמייסטער טיכטיג אבגעאָהרפייגט ווערדען אונד איהם היעפיר נאָך די האנד קיססען. ווענן גאמבעטטא איינע גלייכע אונטערווירפיגקייט זייטענס דעס פראנצאָזישען פארלאמענטס געהאָפפט, זאָ האט ער זיך אללערדינגס איינער גרענצענלאָזען זעלבסטטיישונג הינגעגעבען! — פאָם 28-טען דיעזעס ווירד אוים פאריז טעלעגראפירט: דער פרעזידענט דער רעפּובליק, העררן פאָן גרעווי, בעטרויטע העררן פאָן פרעהסינעה מיט דער בילדונג איינעס נייען מיניסטעריאומס. דער שטורץ דעס מיניסטעריאומס גאמבעטטא ווירד אלזאָ פאָר דער האנד קיינע ערנסטע פאָלגען האבען, דא שאָן אין וועניגען טאגען איין נייעס מיניסטעריאום די רעגיערונג פראנקרייכס אין די הענדע גענומען ווירד. וואס די צוקונפט ברינגען ווירד, דאס מוס אללערדינגס נאָך אבגעוואַרטעט ווערדען.

* (די בישטשריפט דער ענגלישען יודען.) וויא אונזערן לעזערן בערייטס בעקאננט, האט דער רוסישע געזאנדטע אין לאָנדאָן, העררר לובאנאָף, די פּעטיציאָן, די מאן איהם צו גונסטען דער רוסישען יודען איבערריכען וואָללטע, צוריקגעוויעזען, וויל ער אוים פּעטערסבורג אין דיעזעם זיננע איינע האָהערע ווייזונג ערהאלטען האטטע. די בלעטטער טהיילען נון דען הויפּט-אינהאלט דיעזער פּעטיציאָן מיט. זיא לויטעט עטווא וויא פאָלגט: „מאיעסטעט! עס ווירד אללגעמיין בעהויפּטעט, דאס די יודען אין רוסלאנד דורך איהרע בעשעפטיגונגס-ווייזע דער בעפאָלקערונג אונד דעם רייכע צום נאכטהיילע געררייכען. אין פאָלגע דעססען וואורדען זאָגאר איינינע קאָממיססיאָנען איינגעזעטצט, וועלכע די בעשעפטיגונגס-ארטען דער יודען צוזאממענשטעללען זאָללען. דיעזע פערפיגונג האט די יודען ענגלאנדס זעהר פיינליך בעריהרט. דיעזעלבען זינד נעמליך איבערצייגט, דאס איהרע גלויבענסגענאָססען אין רוסלאנד שטעטס דורך אויפריכטיגע „לאָיאליטעט" (טרייע פיר דאס העררשערהויז אונד דאס רייך זיך אויסגעצייכנעט האבען. ווענן איניגען דיעזער יודען אויך מאַנגעל אנהאפטען, זאָ זינד דיעזע אלס די טרוי-

---

פאָליעטאָן.

נאכטראג

צור ערצעהלונג „אוים איינער אונטערגעגאנגענען וועלט".

(72-טע פאָרטזעטצונג.)

אלס נאכטראג צו אונזערער נון בעענדעטען ערצעהלונג „אוים איינער אונטערגעגאנגענען וועלט" וואָללען וויר די אין דערזעלבען צערשטרייט פאָרגעקאָממענען געשיכטליכען וואהרהייטען אוים דער צייט פאָן חרבן בית ראשון ביז חרבן בית שני אין וועניגען ציילען געאָרדנעט, קלאר אונד איבערזיכטליך, דעם לעזער צוזאממענשטעללען, דאמיט ער דא איין גאנצעס בילד פאָר זיך האבע. דאנן וואָללען וויר נאָך איינינעס איבער דאס, וואס אויך נאָך חרבן בית שני געשעהען, גלייכזאם אלס ערגענצונג צו אונזערער געשיכטע ניעדערשרייבען. דיעזע איינינען פאָרטזעטצונגען, די וויר היער ליעפערן וואָללען, זינד נון, וויא געזאגט, איין נאכטראג צו דער בעענדעטען ערצעהלונג — אונד זיא ווערדען אויך גלייכצייטיג איינע איינלייטונג אונד איינען איבערגאנג צו אונזערעם נייען ראָמאן בילדען.

וויא דער לעזער אוים אונזערער נון בעענדעטען געשיכטע ענטנעהמען קאָננטע, האטטען די יודען וועהרענד דעם בית שני זעהר זעלטען אין פאָללער אונאבהענגיגקייט געלעבט. ווענן זיא אויך היע אונד דא אונטער איינעם ווייזען אונד גוטען פירסטען פרייא אונד גליקליך לעבטען, זאָ וואר דיעזעס גליק נור פאָן זעהר קורצער דויער. פיעלע יודען, וועלכע ביי׳א חרבן בית ראשון אוים איהרער הייטמאט נאָך בבל פערטריעבען וואורדען, וואָללטען גאר ניכט מעהר וועהרענד דעם בית שני נאָך ארץ ישראל צוריקקעהרען. אויך איהרע נאכקאָממען טהאטען דיעס ניכט; זיא פערבליעבען אין בבל אונד קאמען נור אלס „עולי רגל" נאָך ירושלים.

וויא וויר בערייטס געמעלדעט, קאמען די יודען נאָך חרבן בית ראשון אונטער פרעמדע הערשער. ערסטענס וואָרען זיא אונטער בבל, צווייטענס אונטער פרס. וואָ דער קאָניג איהנען דען צווייטען טעמפעל (בית שני) אויפבויען ליעס. אלס נון קאָניג דריוש פאָן אלכסנדר מוקדון געשלאגען וואורדע, קאמען די יודען אונטער מאצעדאָנישע אָדער גריעכישע הערשאפט. — נאָך דעם טאָדע דעם אלכסנדר מוקדון טהיילטען זיך זיינע ארמעע-פיהרער אין זיין רייך; איינער, נאמענס תלמי, וואורדע קאָניג פאָן עגיפּטען אונד עראָבערטע אויך אן איינעם שבת די שטאדט ירושלים. אונד זאָמיט קאמען די יודען אונטער די הערשאפט דער עגיפּטער. —

הערויף קאמען די יודען ווידער אונטער די סירישע הערשאפט. דער ערסטע סירישע קאָניג אנטיאָכוס וואר דען יודען צוגעטהאן, אבער ליידער וואר עס דא וויעדער איין כהן גדול, וועלכער די יודען פערראטהען. אויסערדעם הערשטע אונטער פיעלען אויפגעקלערטען יודען איינע פאָרליעבע פיר דאס גריעכישע — אונד זאָ קאם עס, דאס דער סירישע קאָניג אנטיאָכוס עפּיפאנוס ירושלים עראָבערן אונד 40 טויזענד יודען ניעדערשלאכטען קאָננטע.

וועהרענד דיעזעס אונגליקעס קאם דען יודען איינע רעטטונג פאָם הויזע דער „חשמונאים". יהודה בן מתתיהו זיעגטע איבער די סירישע ארמעע דעם אנטיאָכוס עפּיפאנוס אונד שטעללטע דען יידישען טעמפעל וויעדער הער.

דא קאם וויעדער דאס אונגליק פאָן זייטען דעם כהן גדול אלקימאָס; ער העטצטע דען סירישען [illegible] געגען יהודה. יהודה זיעגטע וואָהל אויך געגען דיעזען, אבער אין זיינעם פאָרטגעזעטצטען קאמפּפע געגען דען סירישען העלדען באקכידעס וואר יהודה געפאללען.

נאָך דעם טאָדע יהודה'ס זעטצטע זיין ברודער יונתן דען קאמפּף געגען באקכידעס פאָרט, ביז ער זיעגער געבליעבען. אבער דורך די ליסט דעם טריפאָן, דער דען יונתן צו זיך לאָקטע, וואורדע דיעזער געטאָדטעט.

נאָך דעם טאָדע פאָן יונתן געלאנג עס זיינעם ברודער שמעון, דען יידישען שטאאט אלס איינען פרייען, אונאבהענגיגען צו ערקלערען; ער שלאָס פריעדען מיט זיינען פיינדען אונד וואורדע רעגירענדער פירסט איבער די יודען. די רעגיערונגסצייט דיעזעס שמעון וואר נון איין גלאנצפונקט אין דער געשיכטע דעם צווייטען יידישען רייכעס. שמעון וואורדע אבער פאָן איינעם איינענען שוויגערזאָהנע ערמאָרדעט, אונד זיין זאָהן יוחנן הורקנס וואורדע קאָניג דער יודען. דאס וואר נון וועהרענד דעם בית שני דאס ערסטע פרייע יידישע קאָניגרייך אונטער איינעם קאָניג אוים דעם הויזע דער חשמונאים. — אבער צום אונגליקע דער פראָממען יודען וואורדע דער קאָניג יוחנן הורקנס, דער גלייכצייטיג איין כהן גדול וואר, איין „צדוקי" (דאס הייסט: איין אנהענגער דערייעניגען, די נור אן „תורה שבכתב", ניכט אבער אויך אן „תורה שבעל פה" גלויבטען.)

נאָך דעם טאָדע דעם יוחנן הורקנס קאם זיין זאָהן אריסטובל I. אויף דען יידישען טהראָן; דיעזער ליעס זיינע איינענע מוטטער אין דען קערקער ווערפען, וואָ זיא אומגעקאָממען וואר, אונד די פרויא דיעזעס קאָניגס אריסטובל ליעס זיינען ברודער אנטיגנוס דורך איהרע ליסט ערמאָרדען. —